

Radiana-Carmen Marcu

Introducere
în psihiatrie
și psihopatologie
pentru psihologi

Presă Universitară Clujeană

Radiana-Carmen Marcu

**Introducere
în psihiatrie și psihopatologie
pentru psihologi**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2024

Referenți științifici:

Conf. univ. dr. Dana Rad

Conf. univ. dr. Tiberiu Sandu Dughi

ISBN 978-606-37-2461-9

© 2024 Autoarea volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace,
fără acordul autoarei, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Tehnoredactare computerizată: Cristian-Marius Nuna

Universitatea Babeș-Bolyai

Presa Universitară Clujeană

Director: Codruța Săcelean

Str. B.P. Hasdeu nr. 51

400371 Cluj-Napoca, România

Tel. (+40)-744-687.884

E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro

<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

<https://biblioteca.ubbcluj.ro/>

Cuprins

Introducere	7
CAPITOLUL 1. Tulburări mentale organice, inclusiv simptomatice	11
1.1. Demența în boala Alzheimer	11
1.2. Demența vasculară	13
1.3. Demența în alte boli, clasificate în altă parte	15
1.4. Demența nespecificată	19
1.5. Sindromul amnestic organic neindus de alcool sau de alte substanțe psihoactive	19
1.6. Delirium, neindus de alcool sau de alte substanțe psihoactive	20
1.7. Alte tulburări mentale datorate unor leziuni, disfuncții cerebrale sau boli somatice	21
1.8. Tulburări ale personalității și comportamentului datorate unor boli, leziuni și disfuncții cerebrale	24
CAPITOLUL 2. Tulburări mentale și de comportament datorate consumului de substanțe psihoactive	27
2.1. Tulburări cauzate de utilizarea alcoolului	27
2.2. Tulburări cauzate de utilizarea opioidelor	30
2.3. Tulburări cauzate de utilizarea canabinoizilor	32
2.4. Tulburări cauzate de utilizarea sedativelor, hipnoticelor și anxioliticelor	34
2.5. Tulburări cauzate de utilizarea cocainei	37
2.6. Tulburări cauzate de utilizarea cafeinei	39
2.7. Tulburări cauzate de utilizarea halucigenelor	
2.8. Tulburări cauzate de utilizarea tutunului	43
2.9. Tulburări cauzate de utilizarea solvenților volatili	45
2.10. Tulburări cauzate de utilizarea altor substanțe psihoactive	46
2.11. Specificitatea stărilor clinice ale tulburărilor mentale și de comportament datorate consumului de substanțe psihoactive	47

CAPITOLUL 3. Schizofrenia, tulburarea schizotipală și tulburările delirante	52
3.1. Schizofrenia	52
3.2. Tulburarea schizotipală	60
3.3. Tulburări delirante persistente	61
3.4. Tulburări psihotice acute și tranzitorii	63
3.5. Tulburarea delirantă indusă	66
3.6. Tulburări schizoafective	67
3.7. Alte tulburări psihotice nonorganice	69
CAPITOLUL 4. Tulburări ale dispoziției afective	70
4.1. Episodul maniacal	70
4.2. Tulburarea afectivă bipolară	75
4.3. Episodul depresiv	79
4.4. Tulburarea depresivă recurentă	82
4.5. Tulburări persistente ale dispoziției (afective)	85
4.6. Alte tulburări ale dispoziției (afective)	89
CAPITOLUL 5. Tulburări nevrotice, asociate cu stresul și tulburări somatoforme	90
5.1. Tulburări anxios-fobice	90
5.2. Alte tulburări anxioase	97
5.3. Tulburarea obsesiv-compulsivă	102
5.4. Reacție la stres sever și tulburări de adaptare	106
5.5. Tulburări disociative (de conversie)	112
5.6. Tulburări somatoforme	125
5.7. Alte tulburări nevrotice	129
CAPITOLUL 6. Sindroame comportamentale asociate cu tulburări fiziologice și factori somatici	132
6.1. Tulburări ale instinctului alimentar	132
6.2. Tulburări de somn nonorganice	137
6.3. Disfuncții sexuale nedatorate unor boli sau tulburări organice	146
6.4. Tulburări mentale și comportamentale asociate cu puerperiul	150

6.5. Factori psihologici și comportamentali asociați cu tulburări sau boli clasificate în altă parte	152
6.6. Abuz de substanțe care nu produc dependență	152
CAPITOLUL 7. Tulburări ale personalității și comportamentului adultului	153
7.1. Tulburări specifice ale personalității	153
7.2. Tulburări mixte și alte tulburări de personalitate	166
7.3. Modificări durabile ale personalității, nedatorate unor leziuni sau afecțiuni cerebrale	166
7.4. Tulburări ale obiceiurilor și impulsurilor	169
7.5. Tulburări de identitate de gen	173
7.6. Tulburări ale preferinței sexuale	176
7.7. Tulburări psihologice și comportamentale asociate cu dezvoltarea și orientarea sexuală	182
7.8. Alte tulburări ale personalității și comportamentului adultului	184
CAPITOLUL 8. Întârzierea mintală	187
8.1. Întârzierea mintală ușoară	188
8.2. Întârzierea mintală moderată	191
8.3. Întârzierea mintală severă	193
8.4. Întârzierea mintală profundă	196
8.5. Alte forme de întârziere mintală	198
CAPITOLUL 9. Tulburări ale dezvoltării psihologice	199
9.1. Tulburări specifice de dezvoltare a vorbirii și limbajului	199
9.2. Tulburări specifice de dezvoltare a abilităților școlare	204
9.3. Tulburarea specifică de dezvoltare a funcției motorii	208
9.4. Tulburări specifice mixte de dezvoltare	210
9.5. Tulburări pervazive de dezvoltare	211
CAPITOLUL 10. Tulburări de comportament și emoționale cu debut în copilărie și adolescență	221
10.1. Tulburări hiperkinetice	221
10.2. Tulburări ale conduitei	223

10.3. Tulburări mixte ale conduitei și emoției	228
10.4. Tulburări emoționale cu debut specific în copilărie	233
10.5. Tulburări ale funcționării sociale cu debut specific în copilărie și adolescență	238
10.6. Ticuri	242
10.7. Alte tulburări de comportament și emoționale cu debut obișnuit în copilărie și adolescență	246
Bibliografie	257

Introducere

Psihiatria este o ramură esențială a medicinei care se concentrează pe studiul, diagnosticarea și tratamentul tulburărilor mentale. Aceasta este o disciplină medicală dedicată înțelegerii complexității comportamentului uman și a modului în care factorii biologici, psihologici și sociali interacționează pentru a da naștere unor condiții de sănătate mintală sau unor tulburări psihice. Psihiatria abordează complexitatea minții umane, explorând intersecția dintre biologia creierului, comportamentul uman, emoțiile și mediul social. În ultimele decenii importanța psihiatriei crește, pe măsură ce tulburările psihice prezintă o prevalență tot mai mare în rândul populației, dar și o expunere mediatică mai amplă. Probleme precum depresia, anxietatea, schizofrenia, dependențele, dar și condițiile neuropsihiatrice complexe, au un impact profund asupra sănătății, funcționalității și calității vieții indivizilor. Psihiatria nu este doar o specialitate medicală, ci și o componentă vitală a unei abordări holistice în îngrijirea pacientului, având ca scop nu doar tratarea bolii, ci și îmbunătățirea stării generale de bine a pacientului.

Psihiatria este un domeniu indispensabil pentru toți cei care doresc să înțeleagă complexitatea comportamentului uman și să ofere sprijin celor care suferă de tulburări psihice. Ea este strâns legată de psihologie, ambele domenii având scopuri complementare, dar abordând în mod diferit fenomenul sănătății mintale: psihologia analizează comportamentele și procesele mentale, în timp ce psihiatria utilizează un cadru medical pentru a evalua și trata tulburările psihice.

Chiar dacă psihologia se concentrează pe procesele mentale, emoționale și comportamentale, iar psihiatria este în mod tradițional orientată mai mult spre tratamentele medicale (inclusiv farmacologice), cele două domenii sunt profund interconectate. Înțelegerea psihiatriei este esențială pentru psihologi, deoarece aceasta le permite să recunoască semnele tulburărilor mentale grave care pot necesita o intervenție medicală, ajutându-i astfel să colaboreze eficient cu psihiatrii și cu alți profesioniști din domeniul sănătății mintale. Studenții la psihologie care se specializează în sănătatea mintală sau care intenționează să lucreze în cadrul unor echipe de tratament multidisciplinare trebuie să aibă o cunoaștere aprofundată a diagnosticului diferențial și a caracteristicilor tulburărilor psihice. Acestea sunt esențiale pentru a distinge între diferitele tipuri de afecțiuni și pentru a înțelege cum pot coexista mai multe tulburări la același pacient, fenomen cunoscut sub numele de comorbiditate.

Această introducere în psihiatrie și psihopatologie pentru studenți și psihologi, structurată pe baza Clasificării Internaționale a Maladiilor, ediția a 10-a (ICD-10), își propune să ofere o sinteză clară și practică în acest domeniu, concentrându-se pe înțelegerea și aplicarea criteriilor de diagnostic, recunoașterea simptomatologiei și a comorbidităților, identificarea și încadrarea corectă a fiecărei tulburări ținând cont de diagnosticul diferențial.

În cadrul acestei cărți, ne propunem să oferim o resursă cuprinzătoare care să ajute studenții și psihologii să înțeleagă conceptele fundamentale ale psihiatriei. Deși structura principală a ghidului urmează modelul ICD-10, acesta include și informații din DSM-5 (Manualul de Diagnostic și Statistică a Tulburărilor Mentale, a 5-a ediție), precum și din alte surse relevante din domeniul psihiatriei și psihopatologiei. Scopul acestei lucrări este de a oferi cititorilor un cadru clar și bine definit pentru înțelegerea tulburărilor psihiatrice, fără a intra în detalii legate de evaluare și tratament, pentru care există alte resurse dedicate. Chiar dacă este destinată studenților și psihologilor, această carte poate fi un instrument util și pentru profesioniști din domeniul sănătății, dar și pentru publicul larg interesat de aspectele fundamentale ale psihiatriei.

Cartea este concepută pentru a ajuta debutanții în sfera psihiatriei și a psihopatologiei să înțeleagă diferitele tipuri de tulburări mentale, să recunoască simptomele și să învețe criteriile de diagnostic care sunt utilizate pentru a identifica aceste afecțiuni. În plus, aceasta se va axa pe diagnosticul diferențial al fiecărei tulburări, o componentă esențială în psihiatrie, care ajută la distingerea unei tulburări de altele care prezintă simptome similare. De asemenea, vor fi discutate aspecte precum comorbiditățile, evoluția și prevalența fiecărei tulburări, oferind o imagine completă a fiecărui diagnostic.

Având în vedere faptul că ICD-10 este un sistem elaborat de Organizația Mondială a Sănătății care este recunoscut internațional și utilizat global pentru diagnostic, cercetare și statistici de sănătate, oferind astfel o bază comună pentru înțelegerea și tratarea tulburărilor psihice, am ales să utilizăm clasificarea oferită de acesta, pentru a crea o bază solidă de învățare și practică clinică. De asemenea, ICD-10 oferă o structură sistematică, organizând tulburările psihice în categorii clare și bine definite. Acest ghid urmează aceeași schemă, prezentând fiecare tulburare în contextul său specific, cu accent pe simptomatologie, criterii de diagnostic, debut, evoluție, prevalență, comorbidități și diagnostic diferențial.

Deși această carte este structurată în principal conform ICD-10, în unele cazuri se vor face referiri și la DSM-5, având în vedere importanța sa ca sursă complementară de diagnostic, în special în spațiul nordamerican. În timp ce ICD-10 este utilizat pe plan internațional pentru a standardiza diagnosticul bolilor și

afecțiunilor, DSM-5 se concentrează strict pe tulburările mentale și psihologice, fiind o resursă esențială pentru diagnosticul psihiatriei. În multe cazuri, cele două sisteme sunt convergente, dar există și diferențe importante în ceea ce privește anumite condiții specifice, terminologia folosită și descrierea simptomelor. Prin integrarea informațiilor din DSM-5, acest ghid va oferi cititorilor o perspectivă mai largă și va facilita înțelegerea diferențelor între cele două sisteme de diagnostic. De asemenea, am inclus citate și referințe din articole și cărți relevante din domeniul psihiatriei, psihologiei și psihopatologiei, în scopul de a permite o abordare echilibrată și globală asupra diagnosticului și înțelegerii afecțiunilor mentale.

Cartea este structurată într-un mod care să permită o navigare ușoară și logică, fiind împărțită în mai multe capitole și subcapitole, fiecare adresând o categorie de tulburări psihice conform codificării ICD-10. Prezentările tulburărilor vor începe cu o descriere generală a tipului de tulburare, urmată de o analiză detaliată a caracteristicilor specifice fiecărei condiții. Vom discuta despre modul în care aceste tulburări se manifestă, factorii care contribuie la dezvoltarea lor, și cum sunt identificate și diferențiate de alte condiții psihice care pot prezenta simptome asemănătoare. În fiecare secțiune, cititorul va găsi informații complete despre condițiile discutate, axându-se pe caracteristicile esențiale ale acestora, pentru o înțelegere detaliată, dar accesibilă, a fiecărei tulburări psihice. Scopul acestei lucrări nu este doar de a prezenta informațiile teoretice esențiale, ci și de a oferi studenților instrumente pentru a înțelege complexitatea psihiatriei, facilitând astfel o învățare eficientă și temeinică. Chiar dacă nu se adâncește în metodele de evaluare și intervenție, care vor fi detaliate în lucrări dedicate acestora, cartea se concentrează pe fundamentul diagnosticării corecte, pe înțelegerea detaliată a fiecărei tulburări și pe îmbogățirea cunoștințelor despre diversele manifestări ale afecțiunilor psihice. Scopul acestui ghid este în principal unul educațional, dorind să ajute studenții și psihologii debutanți să înțeleagă conceptul de sănătate mintală și să recunoască tulburările psihice comune, precum și să promoveze utilizarea corectă a clasificării ICD-10 pentru diagnostic și planificarea tratamentului.

Un obiectiv secundar al acestei lucrări este de a oferi o resursă care poate fi utilă nu doar studenților, ci și altor persoane interesate de domeniul psihiatriei. Fiecare capitol poate fi folosit atât de cei care studiază psihiatria pentru prima dată, cât și de cei care doresc să își aprofundeze cunoștințele într-un mod sistematic și bine structurat. Conținutul este accesibil, dar și suficient de detaliat pentru a răspunde unor întrebări complexe și pentru a oferi o bază solidă de înțelegere a diversității și complexității afecțiunilor psihice.

Într-un context în care psihiatria, la fel ca și alte domenii medicale, se află mereu în schimbare și evoluție, această lucrare are la bază cele mai recente

descoperiri și teorii din domeniu. Cu toate acestea, rămâne fidelă principiului fundamental al psihiatriei: o abordare umană și respectuoasă a pacientului, care pune accent pe înțelegerea profundă a condiției umane și a factorilor biologici, psihologici și sociali care influențează sănătatea mintală.

În încheiere, această carte reprezintă mai mult decât o simplă lucrare de referință pentru studenți și psihologi debutanți. Ea reprezintă o invitație la o călătorie intelectuală și profesională în lumea fascinantă a psihiatriei, o disciplină care nu doar că ne ajută să înțelegem și să tratăm afecțiunile psihice, dar ne învață, de asemenea, despre natura umană, despre complexitatea și fragilitatea minții și despre importanța unei abordări holistice în tratamentele psihiatrice.

Sperăm ca acest ghid să fie un companion valoros pe drumul cunoașterii pentru toți cititorii, indiferent dacă sunt studenți la psihologie, profesioniști în domeniul sănătății mintale sau persoane interesate de înțelegerea mai profundă a psihiatriei.

ISBN: 978-606-37-2461-9